

[GR] hellenic

TOOLS TO GAIN ACCESS TO FAMILIES IN GREECE

IMPRINT

Copyright SUNIA GEEL project consortium © 2013
Daphne Project JUST/2009/DAP3/AG/1235
Project workstream 4

SUNIA GEEL – Prevent and combat violence
against children, young people and women and to
protect victims and groups at risk

For further informations please visit:
www.suniageel.eu

PROJECT- COORDINATOR

Exchange House
National Travellers Service
Great Strand Street 61
Dublin 1, Ireland
www.exchangehouse.ie
info@www.exchangehouse.ie

Sunia Geel
Daphne Project JUST/2009/DAP3/AG/1235

Εκπαιδευτικά εργαλεία για την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών σε κοινωνικά αποκλεισμένες οικογένειες

Εργαλεία εργασίας για την προσέγγιση οικογενειών μεταναστών και μειονοτικών πληθυσμών

Ενδοοικογενειακή Βία - Εισαγωγή

Η βία εντός οικογενειακού πλαισίου αποτελεί σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα παγκοσμίως. Οι γυναίκες και τα παιδιά αποτελούν τα κυρίως θύματα ενδοοικογενειακής βίας ενώ συνήθως οι θύτες παραμένουν ατιμώρητοι.

Η έκταση του φαινομένου είναι πολύ μεγάλη. Αρκεί να αναφερθεί πως στην Γερμανία μία στις τέσσερις γυναίκες έχει υπάρξει θύμα ενδοοικογενειακής βίας τουλάχιστον μία φορά στην ζωή της. Επίσης εκτιμήσεις του φαινομένου δείχνουν πως περισσότερες γυναίκες παγκοσμίως πεθαίνουν λόγω ενδοοικογενειακής βίας παρά λόγω εμπόλεμης βίας.

Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί καταστρατήγηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και είναι αποτέλεσμα των δομικών σχέσεων δύναμης τόσο στις σχέσεις μεταξύ συντρόφων / συζύγων όσο και στις σχέσεις μεταξύ των μελών μίας οικογένειας.

Επίσης, η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί τροχοπέδη της ευρύτερης κοινωνικής ανάπτυξης. Οι επιπτώσεις που επιφέρει στις γυναίκες θύματα αφορούν τόσο στην σωματική όσο και στην ψυχολογική υγεία των γυναικών θυμάτων, γεγονός που σε πολλές περιπτώσεις αναστέλλει την ικανότητά τους να αποτελέσουν ισχυρά μέλη μίας κοινωνίας πολιτών που υπερασπίζονται τα δικαιώματά τους και μάχονται γι' αυτά.

Εκπαιδευτικά εργαλεία

Το σύνολο των συγκεκριμένων εκπαιδευτικών εργαλείων έχει ως στόχο τον εμπλουτισμό της εργασίας των κοινωνικών λειτουργών και αφορούν σε ομαδική εργασία με όλα τα μέλη της οικογένειας ή με κάποια από αυτά:

- Εργαλεία για ομαδική εργασία με όλη την οικογένεια (γυναίκα, σύζυγο, παιδιά και άλλα μέλη οικογενειών-κατά περίπτωση-)
- Εργαλεία για εργασία με γυναίκες και παιδιά (ως θύματα ενδοοικογενειακής βίας)
- Εργαλεία για εργασία με άνδρες (ως δράστες)
- Εργαλεία εργασίας προκειμένου να αποκτηθεί πρόσβαση σε κοινωνικά αποκλεισμένες οικογένειες
- Εργαλεία για εργασία στο εσωτερικό μίας κοινότητας μέσω ειδικών προγραμμάτων (out-reach projects) και ενημερωτικού υλικού

Και τα πέντε εργαλεία υπάγονται στο πρόγραμμα «SUNIA GEEL» και περιέχουν εισαγωγικές πληροφορίες και εκπαιδευτικό υλικό για την εργασία των κοινωνικών λειτουργών με τις τέσσερις ομάδες - στόχους που αναφέρονται παραπάνω.

Ως προς την εφαρμογή τους παρέχεται στους κοινωνικούς λειτουργούς ειδικό εργαλείο παρατήρησης και ερωτηματολόγιο αξιολόγησης της εργασίας τους.

Στόχοι των εκπαιδευτικών εργαλείων

Τα συγκεκριμένα εκπαιδευτικά εργαλεία έχουν σαν στόχο την ευαισθητοποίηση, την αυτογνωσία και την αποδοχή της παρουσίας ενδοοικογενειακής βίας στην οικογένεια. Τα εργαλεία εφαρμόζονται σε οικογένειες με στόχο την καλλιέργεια εσωτερικών μηχανισμών για την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας. Οι συγκεκριμένοι μηχανισμοί βασίζονται στην κατανόηση των αιτιών του προβλήματος και του τρόπου ανάπτυξης και λειτουργίας του εντός του οικογενειακού πλαισίου.

Στόχος των εκπαιδευτικών εργαλείων είναι να βοηθήσουν τα μέλη της οικογένειας να κατανοήσουν τον ρόλο που διαδραματίζουν στις σχέσεις εξουσίας εντός της οικογένειας και ως εκ τούτου τον τρόπο με τον οποίο συμβάλλουν στην αναπαραγωγή και την διατήρηση των σχέσεων αυτών. Εν συνεχεία τα συγκεκριμένα εργαλεία παρέχουν στα μέλη της οικογένειας τρόπους αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας.

Σε κάποιες ασκήσεις ζητείται από τους συμμετέχοντες να γράψουν σχετικές ιστορίες. Οι γραπτές ασκήσεις μπορούν να αντικατασταθούν από αφηγήσεις στις οποίες ο συντονιστής μπορεί να κρατάει σημειώσεις σε πίνακα (flip chart). Η συγκεκριμένη μέθοδος συνίσταται σε περιπτώσεις εργασίας με συμμετέχοντες που έχουν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο ή δεν γνωρίζουν καλά την γλώσσα της χώρας φιλοξενίας – μετανάστες, μειονοτικές ομάδες.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα εργαλεία απευθύνονται σε κοινωνικούς λειτουργούς. Δεν προορίζονται για χρήση σε ψυχοθεραπευτικό πλαίσιο και για εργασία με άτομα που παρουσιάζουν ψυχικές διαταραχές λόγω τραύματος. Τέλος, δεν αφορούν σε συμβουλευτική ζευγαριού μεταξύ θύματος και θύτη.

Τα εργαλεία έχουν ως στόχο να εμπλουτίσουν την εργασία των κοινωνικών λειτουργών με τις οικογένειες μεταναστών και μειονοτικών πληθυσμών στο πλαίσιο εργασίας τους σε υποστηρικτικές δομές αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας.

Εργαλεία για την προσέγγιση οικογενειών μεταναστών και μειονοτικών ομάδων

Συχνά οι κοινωνικοί λειτουργοί βρίσκουν εξαιρετικά δύσκολη την προσέγγιση γυναικών μεταναστριών καθώς και οικογενειών μειονοτικών ομάδων. Σε πολλές περιπτώσεις οι κοινωνικοί λειτουργοί γνωρίζουν ότι αυτές οι γυναίκες είναι θύματα ενδοοικογενειακής βίας αλλά οι ίδιες είναι πολύ φοβισμένες, ώστε να αναζητήσουν από μόνες τους βοήθεια. Δεν έχουν μάθει να δρουν αυτόβουλα και φοβούνται πιθανή τιμωρία από τον σύζυγό τους. Επίσης δεν επιθυμούν να καταστρέψουν την εικόνα που έχουν για την οικογένειά τους. Έτσι οι γυναίκες αυτές επιλέγουν την σιωπή.

Στην προσέγγιση αυτών των γυναικών υπάρχουν επιπλέον προβλήματα γλώσσας. Επίσης, τα ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά που φέρουν, όπως οι διαφορετικές παραδόσεις και η θρησκεία δημιουργούν δυσκολίες στην προσέγγιση τους.

Οι πληροφορίες και τα εργαλεία που παρουσιάζονται παρακάτω μπορούν να συμβάλλουν στην πληρέστερη κατανόηση της κατάστασης αυτών των γυναικών. Τα συγκεκριμένα εργαλεία παρέχουν επίσης την δυνατότητα προσέγγισης αυτών των γυναικών καθώς και την παροχή περαιτέρω υποστηρικτικών υπηρεσιών προκειμένου να διαχειριστούν με πιο αποτελεσματικό τρόπο την ενδοοικογενειακή βία που βιώνουν.

Στα πλαίσια του Προγράμματος «SUNIA GEEL», οι οικογένειες

- Τούρκων, Αράβων και Μουσουλμανικών πληθυσμών
- Ρομά και
- Ιρλανδών «travelers»

αποτελούν τους πληθυσμούς-στόχους.

Οι ασκήσεις που συμπεριλαμβάνονται σε αυτό το εγχειρίδιο προσφέρουν στους κοινωνικούς λειτουργούς γενικές πληροφορίες και μια βαθύτερη κατανόηση της πολιτιστικής και θρησκευτικής κατάστασης των οικογενειών των συγκεκριμένων πληθυσμών και των ρόλων των μελών τους.

Άσκηση 1

Οι γυναίκες από τη Τουρκία ή τις Αραβικές χώρες που ζουν στις Δυτικές Ευρωπαϊκές κοινωνίες αποτελούν το μεγαλύτερο πληθυσμό θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας.

Ο πληθυσμός αυτός έχει χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Χαρακτηριστικά οι γυναίκες θύματα δεν έχουν πρόσβαση τόσο στην σχολική όσο και στην εξωσχολική εκπαίδευση. Ακόμα κι αν έχουν λάβει καλή μόρφωση στις χώρες προέλευσής τους, δεν γνωρίζουν καλά και σε πολλές περιπτώσεις δεν γνωρίζουν καθόλου την γλώσσα στην χώρα φιλοξενίας. Έτσι δεν μπορούν με ευκολία να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνία της εκάστοτε χώρας φιλοξενίας. Επίσης δεν είναι εύκολο να λάβουν τις κοινωνικές παροχές που προβλέπονται για αυτές καθώς σε πολλές περιπτώσεις αγνοούν την ύπαρξή τους.

Για την προσέγγιση αυτών των πληθυσμών θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το κοινωνικό περιβάλλον αυτών των γυναικών. Βασικό χαρακτηριστικό του κοινωνικού περιβάλλοντος των γυναικών μεταναστριών από την Τουρκία αποτελεί η οικογένεια. Τα ιδιαίτερα γνωρίσματα των Τουρκικών οικογενειών είναι τα ακόλουθα:

- Οικογένεια- πυρήνας
- Κοινωνική και εθνική ομοιομορφία
- Τοπικότητα

Η πλειοψηφία των γυναικών μεταναστριών από την Τουρκία είναι μέλη ενός **μικρού οικογενειακού δικτύου**. Τα κοινωνικά τους δίκτυα αποτελούνται και διαμορφώνονται κυρίως από τα μέλη της οικογένειάς τους. Σε αυτά προστίθενται συγγενείς λόγω γάμου, όπως αδέρφια και ξαδέλφια του συζύγου κ.λπ. Μόνο η μειοψηφία των μεταναστών έχει φίλους με τους οποίους δεν έχει κάποιου είδους συγγένεια. Ωστόσο, οι επαφές με τα πρόσωπα αυτά δεν είναι συχνές και δεν διατηρούνται σε βάθος χρόνου.

Στις περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας η οικογένεια στο σύνολό της δεν θα προστατέψει το θύμα καθώς η οικογένεια πρέπει να διατηρήσει συνολικά την καλή της εικόνα. Η περηφάνια και η τιμή της οικογένειας πρέπει να παραμείνει «ψηλά». Έτσι παρά την παρουσία πολλών εσωτερικών προβλημάτων η οικογένεια αντιδρά σαν ένα «κλειστό σύστημα».

Συνεπώς, τα μέλη της οικογένειας που αναφέρουν σε ένα πρόσωπο εκτός οικογένειας την παρουσία ενδοοικογενειακών προβλημάτων διαταράσσουν την φήμη της οικογένειας κι έτσι «καταστρέφουν» την ίδια τη οικογένεια. Υπό αυτό το πρίσμα ένα θύμα ενδοοικογενειακής βίας στέκει στην ουσία μόνο του και υποφέρει συγκριτικά με τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας τα οποία δεν κατανοούν την δυσμενή θέση του θύματος και πιθανά να αρχίσουν να «υποφέρουν» μόνο την στιγμή που το θύμα αναζητήσει εξωτερική βοήθεια και άρα «εκθέσει» την οικογένεια.

Εκτός από το χαρακτηριστικό της οικογένειας-πυρήνα, η **εθνική και κοινωνική ομοιομορφία**, επίσης, αποτελεί κείμενο στοιχείο της κοινωνικής δικτύωσης των

μεταναστών. Οι σχέσεις εντός των κοινωνικών τους δικτύων είναι αυστηρά περιορισμένες σε ανθρώπους της ίδιας κοινωνικοοικονομικής και επαγγελματικής τάξης καθώς και της ίδιας εθνικότητας. Έτσι οι εργαζόμενοι μετανάστες έχουν επαφές με άλλους εργαζόμενους μετανάστες και οι άνεργοι με άνεργους ομοεθνείς τους αντίστοιχα.

Τα αίτια της ομοιομορφίας των κοινωνικών δικτύων των γυναικών μεταναστριών από την Τουρκία θα πρέπει να αναζητηθούν στην ιδιαίτερη φύση των κοινωνικών τους επαφών: διατηρούν επαφές με μέλη της οικογένειας - σε αυτές τις περιπτώσεις η ομοιομορφία είναι δεδομένη – ή διατηρούν επαφές με παλιές συμμαθήτριες. Σε μερικές περιπτώσεις διατηρούν φιλικές σχέσεις με συναδέλφους ή συμμαθήτριες από κάποια εκπαιδευτικά σεμινάρια. .

Το τρίτο χαρακτηριστικό των οικογενειών των μεταναστών από την Τουρκία ή τις Αραβικές χώρες είναι η **τοπικότητα**. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι μετανάστες ζουν πολύ κοντά - στις ίδιες συνοικίες – με τους γονείς και τα αδέρφια τους και σε απόσταση – σε άλλες περιοχές/συνοικίες - με τους φίλους τους: από την στιγμή που οι φίλοι τους διαμένουν σε άλλες περιοχές της πόλης η διατήρηση των σχέσεών τους απαιτεί περισσότερο κόπο και χρόνο. Έτσι, η διατήρηση των σχέσεων με άτομα που δεν ανήκουν στην οικογένειά τους εξαρτάται κατά πολύ από την απόσταση των περιοχών διαμονής.

Συνεπώς, για τους Τούρκους και Άραβες μετανάστες η οικογένεια έχει κεντρικό ρόλο – αποτελεί ένα προστατευτικό δίκτυο. Παράλληλα όμως ασκεί περιορισμούς στα μέλη της.

Η έντονη επιρροή της οικογένειας και οι περιορισμοί που ασκεί στα μέλη της είναι φανερά στην ενσωμάτωση των πληθυσμών αυτών στην εργασία και την εκπαίδευση. Οι συγκεκριμένοι πληθυσμοί θεωρούν την εγγύτητα των μελών της οικογένειας το σημαντικότερο στοιχείο: προκειμένου να διαμένουν κοντά στους γονείς και στα αδέρφια τους, οι γυναίκες μετανάστριες από την Τουρκία δέχονται περιορισμούς όπως χαμηλή ποιότητα διαβίωσης (κακή ποιότητα διαμερισμάτων) ή διαμονή σε περιοχές γκέτο.

Για την προσέγγιση γυναικών μεταναστριών από την Τουρκία και τις Αραβικές χώρες που είναι θύματα ενδοοικογενειακής βίας ή υπάρχουν ενδείξεις πως αποτελούν θύματα ενδοοικογενειακής βίας και οι οποίες δέχονται τους περιορισμούς που συνεπάγεται η διαβίωσή τους με τις οικογένειές τους, είναι απαραίτητη η χρήση ειδικών μεθόδων¹.

Για παράδειγμα, θα πρέπει να υπάρχει κατάλληλο ενημερωτικό έντυπο υλικό στην Τουρκική και Αραβική γλώσσα σχετικά με τους τρόπους αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας. Σε αυτό θα αναφέρεται πως η χρήση των υποστηρικτικών υπηρεσιών από τις γυναίκες θύματα δεν θα συνεπάγεται την παραμέληση των οικογενειακών τους καθηκόντων.

Οι ισχυροί οικογενειακοί δεσμοί καθώς και η πίστη στην οικογένεια καθιστά δύσκολο για τα μέλη της ομάδας στόχου να απευθυνθούν στις κοινωνικές υποστηρικτικές υπηρεσίες που βρίσκονται εκτός του οικογενειακού τους περιβάλλοντος. Συχνά αντιμετωπίζουν τις

¹Also refer to 3.2. Recruitment Requirements

προσφερόμενες κοινωνικές υπηρεσίες με επιφύλαξη και δειλία καθώς δεν έχουν προηγούμενη γνώση και εμπειρία. Επιπλέον, τα γλωσσικά προβλήματα αποτελούν επιπλέον εμπόδιο για τις γυναίκες μετανάστριες από την Τουρκία και τις Αραβικές χώρες.

Η αρχική τους συστολή μπορεί να ξεπεραστεί με την οργανωμένη συμμετοχή τουρκόφωνων ή αραβόφωνων γυναικών ως πολιτισμικοί διαμεσολαβητές ή σύμβουλοι. Έτσι είναι δυνατή η δημιουργία μίας σχέσης εμπιστοσύνης μεταξύ των θυμάτων και των κοινωνικών υπηρεσιών.

Η μοναδικότητα του τρόπου ζωής των γυναικών από την Τουρκία στην Ευρώπη

Η οικογενειακή ζωή πολλών γυναικών μεταναστών από την Τουρκία είναι πολύ παραδοσιακή. Βασισμένη στα παραδοσιακά ισλαμικά πρότυπα, οι γυναίκες αυτές είναι υπεύθυνες για το νοικοκυριό, τη φροντίδα και την ανατροφή των παιδιών και την ικανοποίηση των αναγκών των συζύγων τους.

Έρευνες² του τρόπου ζωής των οικογενειών μεταναστών από την Τουρκία αποδεικνύουν πως οι γυναίκες από τις Ανατολικές περιοχές της Τουρκίας έχουν πολύ χαμηλή πρόσβαση στην εκπαίδευση κατά την παιδική τους ηλικία. Αυτό οφείλεται αφενός στην έλλειψη τοπικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων/φορέων και αφετέρου στις εκτεταμένες παραδοσιακές και οικογενειακές και κοινωνικές δομές - η εκπαίδευση δεν αποτελούσε μέρος της ζωής των γυναικών.

Αυξημένη Αυτοπεποίθηση

Οι Τούρκοι άνδρες θεωρούσαν τις γυναίκες ανθρώπους «δεύτερης κατηγορίας» που έχουν την υποχρέωση να υπακούουν. Η συγκεκριμένη έντονα πατριαρχική άποψη και στάση των ανδρών δεν άλλαξε στην νέα χώρα φιλοξενίας. Ωστόσο, άλλαξε η αυτοεικόνα των γυναικών τους, οι οποίες έχουν αυξημένη αυτοπεποίθηση.

Η κοινωνική επιστήμονας Nermin Abadan-Unat περιγράφει την αυξημένη αυτοπεποίθηση των γυναικών από την Τουρκία - συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που δεν μεταναστεύουν οικειοθελώς:

Γυναίκες που προέρχονται από αγροτικές περιοχές—«έχοντας μεγαλώσει παραδοσιακά, εντελώς απροετοίμαστες πνευματικά» και «χωρίς καμία γνώση της ζωής στην πόλη, με τις ιδιαίτερα πειθαρχημένες συνθήκες εργασίας ή πρότυπα παραγωγής» - αντιμετώπιζαν προβλήματα μέχρι να συνηθίσουν τις διαφορετικές συνθήκες ζωής στη νέα χώρα φιλοξενίας.

Η κατάσταση ήταν διαφορετική για τις γυναίκες από τα χωριά της Ανατολίας, οι οποίες - μετά την απαγόρευση των ξένων προσλήψεων στις αρχές του 1970 - ακολούθησαν τους συζύγους τους κατά την τρίτη φάση της μετανάστευσης (μέρος της πολιτικής στην Ευρώπη για τη νοικογενειακή επανένωση).

Καθώς δεν απαιτούνταν συγκεκριμένα προσόντα και προηγούμενη εμπειρία αστισμού αυτές οι γυναίκες που δεν είχαν προηγούμενη μόρφωση είχαν πολύ περιορισμένες

² Erkal, Mehmet Ziya, et. al. (Editor): Türkische Frauen in Deutschland – MOD-Studie 2002 der Universität Gießen (Turkish Women in Germany – MOD Study 2002 of the University of Gießen), Türkisch-Deutsche-Gesundheitsstiftung, Berlin 2003.

δυνατότητες εργασίας στις χώρες φιλοξενίας. Πολλές γυναίκες ζούσαν-καιακόμαζουν- μην έχοντας κάποια σύνδεση με την Ευρωπαϊκή κουλτούρα απομονωμένες από την κοινωνία της χώρας φιλοξενίας. Επιπλέον, δεν είχαν και δεν έχουν σχολική μόρφωση και δεν γνώριζαν και δεν γνωρίζουν την γλώσσα της χώρας υποδοχής.

Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί παραδοσιακό τρόπο συμπεριφοράς της οικογένειας. Νεαρά κορίτσια και νύμφες μαθαίνουν ότι ο σύζυγός τους θα τις χτυπήσει ή θα τις πειράξει παρά το γεγονός ότι τις αγαπά. Αυτή η βαθιά ριζωμένη και στρεβλωμένη ιδέα περί της συζυγικής αγάπης και ζωής οδηγεί σε μια κατάσταση, στην οποία οι γυναίκες αντιλαμβάνονται την ενδοοικογενειακή βία σαν κάτι «φυσιολογικό». Μια «καλή σύζυγος» θα πρέπει να ζει και να αντιμετωπίζει καθημερινά το πρόβλημα ενώ δεν έχει δικαίωμα να καταγγείλει τα περιστατικά. Σε περίπτωση που τα αναφέρει δεν θα είναι πλέον μια «καλή σύζυγος» ενώ παράλληλα καταστρέφει τη φήμη της οικογένειάς της.

Άσκηση 2: Προσέγγιση οικογενειών

Υπάρχουν ζητήματα κοινά στις τρεις ομάδες-στόχους, όταν πρόκειται για την προσέγγιση των οικογενειών μεταναστευτικών και μειονοτικών πληθυσμών:

- Οι υποστηρικτικές κοινωνικές υπηρεσίες θα πρέπει να παρέχονται εντός του οικισμού που διαμένουν οι μετανάστες ή οι μειονότητες. Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να πηγαίνουν στους χώρους παροχής των υπηρεσιών αυτών με τα πόδια.
- Η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών θα πρέπει να προγραμματίζεται πρωινές ώρες ή νωρίς το απόγευμα. Δηλαδή όταν τα παιδιά βρίσκονται στο σχολείο και οι άνδρες στην εργασία τους. Οι συμμετέχουσες μπορούν να αποφασίζουν οι ίδιες την ώρα που θα πραγματοποιούνται οι συνεδρίες.
- Οι συμμετέχουσες θα πρέπει να διαβεβαιώνονται πως μπορούν να αποσυρθούν όποια στιγμή θελήσουν. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να είναι σίγουρες ότι θα λάβουν ένα πιστοποιητικό πως ολοκλήρωσαν με επιτυχία το πρόγραμμα.
- Θα πρέπει να επισημανθεί στις συμμετέχουσες ότι οι χώροι παροχής των κοινωνικών υπηρεσιών μπορούν να χρησιμεύσουν και ως σημείο συνάντησης, όπου μπορούν να συζητηθούν ελεύθερα κι άλλα θέματα.
- Θα πρέπει να επισημανθεί στις συμμετέχουσες ότι οι κοινωνικές υπηρεσίες προσφέρονται ειδικά για αυτές και εξυπηρετούν τα συμφέροντά τους.
- Θα πρέπει να διευκρινιστεί στις συμμετέχουσες ότι η χρήση των κοινωνικών υπηρεσιών δεν προϋποθέτει γνώση γραφής και ανάγνωσης.
- Η κοινωνική λειτουργός θα πρέπει να τονίσει ότι παρά τη δύσκολη κατάσταση των συναντήσεων, θα υπάρχουν επίσης ώρες διασκέδασης και προσωπικής χαλάρωσης.
- Εάν είναι δυνατόν, όλες οι υπηρεσίες θα πρέπει να προσφέρονται δωρεάν ή με χαμηλό κόστος.
- Θα πρέπει να εξηγηθεί στις συμμετέχουσες ότι η πρώτη συνάντηση με την κοινωνική λειτουργό ή την ομάδα εργασίας έχει ως στόχο την πληροφόρηση ως προς θέματα που αφορούν σε διάφορες πτυχές της ζωής.
- Στην δεύτερη συνάντηση υπογράφεται το συμβόλαιο (ή γίνονται συμφωνίες) μεταξύ των συμμετεχόντων και της κοινωνικής λειτουργού ως προς τους στόχους των συγκεκριμένων συναντήσεων.

Ειδικά κριτήρια ισχύουν για τις μετανάστριες τουρκικής και αραβικής καταγωγής, για τις οποίες συνίσταται η ακόλουθη προσέγγιση:

- Προσέγγιση των μεταναστριών τουρκικής και αραβικής καταγωγής ως ομάδες. Η προσέγγισή τους μπορεί να γίνει, για παράδειγμα, σε πολιτιστικούς τουρκικούς και αραβικούς συλλόγους, στα γραφεία των τοπικών αρχών, σε τζαμιά, μέσω ενώσεων γυναικών, κ.ά..

- Οι πολιτιστικές και θρησκευτικές ιδιαιτερότητες της ομάδας στόχου θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη.
- Θα πρέπει να διασφαλίζεται στις συμμετέχουσες πως οι κοινωνικές υπηρεσίες θα παρέχονται μόνο από γυναίκες. Θα συμμετέχουν άνδρες μόνο όταν η ιδιότητά τους είναι απαραίτητη, όπως, γιατροί, ειδικοί θεραπευτές κ.λπ. και μόνο με την συναίνεση των γυναικών που συμμετέχουν.
- Εάν είναι απαραίτητο, οι γυναίκες θα μπορούν να φέρουν μαζί στις συνεδρίες τα μωρά ή τα μικρά παιδιά τους.
- Οι συμμετέχουσες θα πρέπει να είναι σίγουρες ότι οι συνεδρίες θα πραγματοποιούνται σε στενό κύκλο.
- Σε περιπτώσεις πολύ παραδοσιακών και θρησκευόμενων γυναικών η διαμεσολάβηση του ιμάμη μπορεί να είναι απαραίτητη. Ο ιμάμης θα τις διαβεβαιώσει πως οι παρεχόμενες υποστηρικτικές υπηρεσίες δεν έρχονται σε σύγκρουση με το Κοράνι.
- Κατά την διάρκεια του Ραμαζανιού, οι κοινωνικές υπηρεσίες θα πρέπει να παρέχονται στις γυναίκες μόνο κατόπιν προηγούμενης συνεννόησης. Κατά το Ραμαζάνι, οι γυναίκες δεν έχουν συνήθως την δυνατότητα και το χρόνο να φύγουν από το σπίτι λόγω θρησκευτικών υποχρεώσεων.

Κανόνες που συνδέονται με το φύλο θα πρέπει να τονίζονται. Γενικότερα συνίσταται η ακόλουθη προσέγγιση:

- Ανάλογα με το είδος των κοινωνικών υπηρεσιών οι ομάδες-στόχοι μπορούν να προσεγγίζονται με διαφορετικούς τρόπους. Η επικοινωνία με τους συμμετέχοντες θα μπορούσε να γίνεται μέσω πολιτισμικών διαμεσολαβητών και ταυτόχρονα θα μπορούσε να είναι γραπτή ή/και να συνδυάζεται με οπτικοακουστικό υλικό.
- Είναι σκόπιμο να επιλεγεί για την θέση του πολιτισμικού διαμεσολαβητή ένα άτομο που γνωρίζει προηγουμένως τις γυναίκες. Σε αυτό θα πρέπει να παρέχονται λεπτομερείς και κατάλληλες πληροφορίες σχετικά με το σκοπό των κοινωνικών υπηρεσιών. Οι όροι «εκπαίδευση κατά της βίας», «κοινωνικές υπηρεσίες που παρέχονται από την κυβέρνηση» ή οποιοδήποτε άλλο επίσημο φορέα θα πρέπει να αποφεύγονται. Θα ήταν προτιμότερη η χρήση έντυπου ενημερωτικού υλικού όπου ο φορέας θα παρουσιάζεται με την μορφή συλλόγου και στον οποίο θα πραγματοποιούνται συζητήσεις γύρω από τα καθημερινά προβλήματα των γυναικών, τις εμπειρίες τους, τις ανάγκες του κ.λπ.
- Η παρουσία πολιτισμικού διαμεσολαβητή είναι ιδιαίτερα χρήσιμη κατά τις πρώτες συναντήσεις. Οι έντυπες και εξατομικευμένες προσκλήσεις και οι αφίσες χρησιμεύουν ως υποστηρικτικά εργαλεία προκειμένου να βοηθήσουν τα μέλη της κοινότητας να θυμούνται τις ακριβείς ημερομηνίες διεξαγωγής των συνεδριών. Η επαφή μεταξύ του πολιτισμικού διαμεσολαβητή και των μελών της ομάδας εκτιμάται καθόλη τη διάρκεια των συναντήσεων.
- Βάση εμπειρίας είναι καλό με την κάθε γυναίκα να πραγματοποιούνται ατομικές συναντήσεις παράλληλα με τις ομαδικές. Όσο θετικές κι αν είναι οι εμπειρίες των

γυναικών κατά τις ομαδικές συναντήσεις είναι πάντα απαραίτητες και οι προσωπικές συναντήσεις στις οποίες θα τους παρέχεται θετική επιβράβευση για την πρόδοό τους. Έτσι θα πρέπει να γίνεται προηγουμένως συνεννόηση και κανονισμός συγκεκριμένου ατομικού ραντεβού.

- Οι γυναίκες συμμετέχουσες μπορεί να έχουν μεγάλα παιδιά αλλά και παιδιά μικρότερης ηλικίας, τα οποία θα χρειαστεί να τα προσέχει κάποιος άλλος για όσο καιρό συμμετέχουν στα συγκεκριμένα προγράμματα. Έτσι παράλληλα με τις συνεδρίες θα μπορούσε να οργανωθεί baby-sitting με την συμμετοχή εθελοντών.
- Η παροχή των συγκεκριμένων κοινωνικών υπηρεσιών θα μπορούσε να αποτελέσει παράγοντα παρακίνησης των συγκεκριμένων γυναικών για συμμετοχή στην ευρύτερη κοινωνία (δήμο, πόλη) - αποτελεί σπουδαίο μέσο ενσωμάτωσης των μεταναστών στην νέα χώρα φιλοξενίας.

Κοινωνικές υπηρεσίες και Κοινωνικοί Λειτουργοί

Τοποθεσία

Το κτίριο που παρέχονται οι υπηρεσίες πρέπει να βρίσκεται σε κεντρική τοποθεσία, έτσι ώστε να είναι εύκολα προσβάσιμο με δημόσια συγκοινωνία. Στην πρώτη συνεδρία, οι συμμετέχουσες θα πρέπει να συνοδεύονται (ίσως από την κοινωνική λειτουργό ή πολιτισμικό διαμεσολαβητή) και θα πρέπει να τους υποδέχεται στην είσοδο κάποιος εκπρόσωπος του ιδρύματος. Αυτό θα βοηθήσει να κρατηθούν τα επίπεδα άγχους κατά την πρώτη επίσκεψη σε χαμηλά επίπεδα.

Πρόσθετες παρατηρήσεις σχετικά με την διαμόρφωση του χώρου:

- Φωτεινός χώρος αλλά αποφυγή εκτυφλωτικού φωτός. Ενδείκνυται η ύπαρξη ρυθμιστών έντασης φωτός
- Καλή ακουστική έτσι ώστε να γίνονται ευκολότερα κατανοητά τα όσα θα συζητηθούν με την κοινωνική λειτουργό
- Τα αποχωρητήρια να βρίσκονται σε κοντινή απόσταση

Ατμόσφαιρα

Η ψυχική και συναισθηματική ευεξία καθώς και η αίσθηση ασφάλειας σε μία ομάδα αποτελούν βασικές προϋποθέσεις εργασίας με ομάδες μεταναστών:

Μετανάστες Τουρκικής καταγωγής

Ένας καλός τρόπος δικτύωσης των γυναικών είναι οι αμοιβαίες προσκλήσεις για τσάι ή γεύματα καθώς στους συγκεκριμένους πληθυσμούς αποδίδεται μεγάλη σημασία στον ρόλο της «καλής οικοδέσποινας». Η «καλή οικοδέσποινα», εκτός από ευλάβεια και σεβασμό προς τους καλεσμένους χαρακτηρίζεται κι από άλλα προσόντα όπως το εάν είναι καλή οικονόμος και μαγείρισσα.

Η συγκεκριμένη «κουλτούρα φιλοξενίας» μπορεί εύκολα να ενσωματωθεί στην κοινωνική εργασία με τις γυναίκες μετανάστριες από την Τουρκία. Με τον τρόπο αυτό αυξάνεται η ταύτιση των γυναικών με την ομάδα εργασίας, ενισχύεται το αίσθημα του ανήκειν στην ομάδα κι επίσης δημιουργείται κοινωνική δέσμευση παρακολούθησης του

προγράμματος κοινωνικής εργασίας. Έτσι λοιπόν από την πρώτη συνεδρία θα πρέπει να παρέχονται στις συμμετέχουσες ποτά (τσάι, καφές κ.λπ.) και μπισκότα. Μετά από λίγο καιρό, οι συμμετέχουσες θα αρχίζουν να φέρνουν τσάι ή γλυκά από το σπίτι τους.

Είναι μια καλή ιδέα η κοινωνική λειτουργός να προτείνει μετά την τρίτη ή την τέταρτη συνάντηση - όταν οι συμμετέχουσες έχουν φτάσει σε ένα συγκεκριμένο βαθμό εξοικείωσης με τα άλλα μέλη της ομάδας και την κοινωνική λειτουργό – να αναλαμβάνουν να φέρνουν εκ περιτροπής ειδικό πιάτο από το σπίτι τους για τις συνεδρίες. Θα πρέπει να καταστεί σαφές, ωστόσο, ότι τα τρόφιμα θα πρέπει να είναι αρκετά απλά - τουρκικά ορεκτικά (μεζέ), τυρί ή αποξηραμένα φρούτα είναι επίσης κατάλληλα.

Φέρνοντας σπιτικό φαγητό, οι συμμετέχουσες μεταφέρουν την ιδιότητά τους ως καλές οικοδέσποινες στην ομάδα εργασίας. Οι κοινωνικοί λειτουργοί μπορούν να ενθαρρύνουν ενεργά την ανταλλαγή συμβουλών σχετικών με συνταγές ή με το νοικοκυριό γενικότερα.

Μικρά συμβολικά δώρα, έπαινοι και ευχαριστίες προς τις συμμετέχουσες που φέρνουν ποτά, τρόφιμα ή άλλες δημιουργίες στις συνεδρίες έχουν θετική επίδραση! Οι κοινωνικοί λειτουργοί θα πρέπει να είναι πάντα γενναιόδωροι στους επαίνους και στις ευχαριστίες!

Ρυθμός κοινωνικών υπηρεσιών

Ο ρυθμός της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών θα πρέπει να είναι αργός. Κατά τις πρώτες συνεδρίες είναι προτιμότερο να ζητούνται λίγα πράγματα από τις συμμετέχουσες, τα οποία θα αυξάνονται σταδιακά καθώς θα προχωράνε οι συνεδρίες.

Οι κοινωνικοί λειτουργοί οφείλουν να σέβονται την ιδιαίτερη κατάσταση των συμμετεχόντων. Μια σειρά από συνεδρίες δεν πρέπει ποτέ να οδηγήσει σε αρνητικές σωματικές επιπτώσεις, όπως ζάλη, ναυτία ή πόνος.

Είναι αναγκαίο να πραγματοποιούνται διαλείμματα μεταξύ των διαφορετικών φάσεων των ασκήσεων/δραστηριοτήτων που εφαρμόζονται κατά τις συνεδρίες (οι συμμετέχοντες κατά το διάλειμμα θα πρέπει να κάθονται σε άνετη θέση και να τους προσφέρεται κάτι να πουν, π.χ. νερό ή χυμός.

Επίσης είναι απαραίτητη η ύπαρξη ενός μεγαλύτερου διαλείμματος, το οποίο θα δίνει την ευκαιρία στους συμμετέχοντες να κινηθούν ελεύθερα, να συνομιλήσουν ή να χρησιμοποιούν το μπάνιο. Κατά τη διάρκεια αυτής της διακοπής, η κοινωνική λειτουργός μπορεί να απαντά μεμονωμένες ερωτήσεις ή απλά να συμμετέχει σε μια μικρή συζήτηση της ομάδας (εάν βέβαια αυτό ενθαρρύνεται από τις συμμετέχουσες.)

Exchange House
National Travellers Service
Great Strand Street 61
Dublin 1, Ireland
www.exchangehouse.ie
info@www.exchangehouse.ie

IEIE – International Education
Information Exchange
Hölderlinplatz 2A
70193 Stuttgart, Germany
www.ieie.de, info@ieie.de

Verein Multikulturell
Bruneckerstraße 2 d, 3. Stock
6020 Innsbruck, Austria
www.migration.cc
office@migration.cc

ANUP- International
Bd. Nicolae Titulescu, nr.
163, sector 1, Bucuresti , cod
011137, Romania
www.updalles.ro
ileanaboeru@yahoo.com

Prolepsis
Institute of Preventive Medicine
Environmental & Occupational Health
7 Fragoklisias Street, 151 25, Marousi
Athens Greece
www.prolepsis.gr, info@prolepsis.gr